DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

29. april 1999 *

I sag C-267/97,

angående en anmodning, som Cour supérieure de justice (Luxembourg) i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Éric Coursier

mod

Fortis Bank SA,

Martine Bellami, gift Coursier,

* Processprog: fransk.

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 31, stk. 1, i konventionen af 27. september 1968 (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77), ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1) og ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse (EFT L 285, s. 1),

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.-P. Puissochet, og dommerne P. Jann, J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann og D. A. O. Edward (refererende dommer),

generaladvokat: A. La Pergola
justitssekretær: ekspeditionssekretær D. Louterman-Hubeau,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Éric Coursier ved advokat Jean Kauffman, Luxembourg

— Fortis Bank SA ved advokat Jean-Paul Noesen, Luxembourg

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent José Luis Iglesias Buhigues og Gérard Berscheid, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 2. april 1998 er afgivet mundtlige indlæg af Éric Coursier, af Fortis Bank SA og af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 28. maj 1998,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 26. juni 1997, indgået til Domstolen den 22. juli 1997, har Cour supérieure de justice i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, forelagt et spørgsmål om fortolkningen af artikel 31, stk. 1, i ovennævnte konvention af 27. september 1968 (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77), ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1) og ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse (EFT L 285, s. 1, herefter »Bruxelles-konventionen«).

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en sag, som føres af Éric Coursier, der er bosat i Frankrig, mod Fortis Bank SA (herefter »Fortis«), Luxembourg, og Martine Bel-

lami, gift Coursier, der er bosat i Frankrig. Sagen drejer sig om, hvorvidt en dom afsagt af Cour d'appel de Nancy (Frankrig) den 6. januar 1993 (herefter »den omtvistede dom«), hvorved ægtefællerne Coursier-Bellami blev tilpligtet at tilbagebetale et lån, som Fortis havde ydet dem, kan fuldbyrdes i Luxembourg.

3 Den 13. august 1990 ydede Fortis ægtefællerne Coursier-Bellami et lån på 480 000 LUF. Den 22. marts 1991 opsagde Fortis lånet på grund af låntagernes misligholdelse og udtog i medfør af Bruxelles-konventionens artikel 13 og 14 om retternes kompetence i sager om forbrugerkontrakter stævning mod dem ved retten på deres bopæl. Ved den omtvistede dom blev ægtefællerne Coursier-Bellami tilpligtet at betale Fortis 563 282 LUF med renter i henhold til låneaftalen og sagsomkostninger. Dommen blev forkyndt for skyldnerne den 24. februar 1993.

4 Ved dom af 1. juli 1993 traf Tribunal de commerce de Briey (Frankrig) afgørelse om, at en betalingsstandsning, der var anmeldt af Éric Coursier, som drev et udskænkningssted i Rehon (Frankrig), skulle afløses af en konkursbehandling. Fortis anmeldte sin fordring i konkursboet.

5 Ved dom af 16. juni 1994 (herefter »konkursafgørelsen«) erklærede retten konkursboet sluttet på grund af, at aktiverne var utilstrækkelige, og den udtalte, »at kreditorerne udelukkende generhverver deres ret til individualforfølgning på de i artikel 169 i lov af 25. januar 1985 fastsatte betingelser«.

6 Artikel 169, stk. 1, i lov nr. 85-98 af 25. januar 1985 om realisering af formuegoder og afvikling af virksomheder findes i lovens afdeling II under overskriften »Afslutning af konkursbehandlingen« og har følgende ordlyd efter en lovændring, som trådte i kraft den 1. oktober 1994, og som ikke ændrede indholdet af den tidligere gældende bestemmelse, for så vidt det har betydning for den foreliggende sag:

»Afgørelse om at slutte konkursboet på grund af, at aktiverne er utilstrækkelige, bevirker ikke, at kreditorerne generhverver deres ret til individualforfølgning af debitor, medmindre fordringen er en følge

1) af en domfældelse i en straffesag enten for forhold, der ikke har sammenhæng med debitors erhvervsmæssige virksomhed, eller for skattesvig, hvilket i så fald udelukkende gælder til fordel for statskassen

2) af rettigheder, der er knyttet til kreditors person.

Kautionister og meddebitorer, som har betalt i stedet for debitor, bevarer dog deres ret til retsforfølgning af denne.«

7 Da Éric Coursier senere som grænsegænger fik lønnet beskæftigelse i Luxembourg, begærede Fortis for Tribunal de paix de Luxembourg arrest i hans løn. I forbindelse med denne sag erklærede præsidenten for Tribunal d'arrondissement de Luxembourg ved kendelse af 2. juli 1996 den omtvistede dom eksigibel i henhold til Bruxelles-konventionen.

8 Ved kæreskrift af 9. og 14. august 1996 indbragte Éric Coursier i medfør af Bruxelles-konventionens artikel 36 kendelsen for Cour supérieure de justice med den begrundelse, at den omtvistede dom i medfør af artikel 169, stk. 1, i lov nr. 85-98 ikke længere var eksigibel i Frankrig, og at der derfor heller ikke i medfør af Bruxelles-konventionens artikel 31 kunne gives fuldbyrdelsestilladelse i Luxembourg.

9 Ifølge Bruxelles-konventionens artikel 1, stk. 1, finder denne anvendelse på borgerlige sager, herunder handelssager, uanset domsmyndighedens art. Det bestemmes imidlertid i artikel 1, stk. 2, nr. 2, at konventionen ikke finder anvendelse på konkurs, akkord og andre lignende ordninger.

10 Artikel 31, stk. 1, som findes i Bruxelles-konventionens afsnit III, afdeling 2, under overskriften »Fuldbyrdelse«, har følgende ordlyd:

»De i en kontraherende stat trufne retsafgørelser, som er eksigible i den pågældende stat, kan fuldbyrdes i en anden kontraherende stat, når de på begæring af en berettiget part er blevet erklæret for eksigible i sidstnævnte stat.«

11 Cour supérieure de justice fandt, at sagen rejste spørgsmål om fortolkningen af Bruxelles-konventionen, og besluttede derfor at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Har det forhold, at der i domsstaten i forbindelse med en konkursbehandling — der er undtaget fra Bruxelles-konventionens anvendelsesområde — er truffet en retsafgørelse, som i henhold til lovgivningen i det land, hvor begæringen om fuldbyrdelsestilladelse fremsættes, endvidere ikke kan anerkendes i denne stat, men som i det land, hvor den er truffet, tillægger en af parterne immunitet mod fuld-

byrdelse af den afgørelse, for hvilken der begæres fuldbyrdelsestilladelse, betydning for, om afgørelsen er eksigibel, hvilket efter konventionens artikel 31, stk. 1, er en betingelse for anerkendelse og fuldbyrdelse af en retsafgørelse?«

Det præjudicielle spørgsmåls rækkevidde

12 Med henblik på besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål skal der indledningsvis redegøres for, hvilken betydning og hvilke retsvirkninger der ifølge sagens akter kan tillægges henholdsvis den omtvistede dom og konkursafgørelsen.

13 Det fremgår af ordlyden af den omtvistede dom, at den er eksigibel. Dommen blev forkyndt for ægtefællerne Coursier-Bellami den 24. februar 1993, og eftersom dommen ikke er blevet appelleret, har den opnået formel retskraft.

14 Det står fast, at en sådan afgørelse hører under Bruxelles-konventionens anvendelsesområde, og at den som sådan kan være omfattet af reglerne i konventionens afsnit III om anerkendelse og fuldbyrdelse.

15 Det fremgår af sagens akter, at ægtefællerne Coursier-Bellami ikke gør gældende, at de ikke længere er forpligtet til at betale den gæld, som er fastslået ved den omtvistede dom, på grund af, at de har betalt gælden, eller af andre grunde, herunder at denne er forældet.

16 Hvad angår konkursafgørelsen er denne truffet på et område, konkurs, som udtrykkeligt er undtaget fra Bruxelles-konventionens anvendelsesområde i medfør af konventionens artikel 1, stk. 2, nr. 2.

17 Det fremgår af akterne i hovedsagen, at Tribunal de commerce de Briey erklærede konkursboet sluttet i henhold til artikel 167 i lov nr. 85-98 på grund af, at det var umuligt at fortsætte konkursbehandlingen, eftersom aktiverne var utilstrækkelige.

18 Ifølge artikel 169, stk. 1, i lov nr. 85-98 bevirker en afgørelse om at slutte konkursboet på grund af, at aktiverne er utilstrækkelige, at kreditorerne forbydes at iværksætte individualforfølgning af debitor. Det fremgår af de oplysninger, som er forelagt Domstolen, at bestemmelsen ikke medfører, at debitors betalingspligt bortfalder, men at debitor stadig har en naturlig forpligtelse til at betale gælden, og at en sådan betaling til kreditor, hvis debitor frivilligt indfrier gælden, ikke kan betegnes som betaling i urigtig formening om skyld.

Besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål

19 Fortis gør gældende, at artikel 169 i lov nr. 85-98 alene giver Éric Coursier en form for »immunitet« mod fuldbyrdelse, men kun i Frankrig, og at denne immunitet ikke er til hinder for, at den omtvistede dom stadig er eksigibel i medfør af Bruxelles-konventionens artikel 31, stk. 1.

20 Éric Coursier har anført, at den omtvistede dom som følge af artikel 169 i lov nr. 85-98 ikke længere er eksigibel i forhold til ham. Det fremgår særligt af ordlyden af Bruxelles-konventionens artikel 31, stk. 1, at den personlige immunitet mod fuldbyrdelse, som han har opnået i Frankrig, også gælder i de andre kontraherende stater.

21 Efter Kommissionens opfattelse opfylder den omtvistede dom ikke den i Bruxelles-konventionens artikel 31, stk. 1, opstillede betingelse, om, at en retsafgørelse faktisk skal være eksigibel i domsstaten. Der er ikke grund til at tillægge den omtvistede dom retskraft eller retsvirkninger, som den ikke har i domsstaten. Selv om konkursafgørelsen i medfør af Bruxelles-konventionens artikel 1, stk. 2, nr. 2, er undtaget fra konventionens anvendelsesområde, har den en retsvirkning, som ikke kan adskilles fra spørgsmålet, om den omtvistede dom kan fuldbyrdes.

22 Under hensyn til formuleringen af det præjudicielle spørgsmål skal det bemærkes, at en dom som den omtvistede i princippet kan være omfattet af bestemmelserne om anerkendelse af retsafgørelser i Bruxelles-konventionens afsnit III, afdeling 1 (artikel 26-30).

23 Fuldbyrdelse af retsafgørelser er omhandlet i Bruxelles-konventionens afsnit III, afdeling 2 (artikel 31-45). Det fremgår af artikel 31, stk. 1, som hører til disse bestemmelser, at det er en betingelse for, at en retsafgørelse kan fuldbyrdes i den stat, som begæringen rettes til, at retsafgørelsen er eksigibel i domsstaten.

24 Der må imidlertid sondres mellem på den ene side spørgsmålet om, hvorvidt en retsafgørelse rent formelt er eksigibel, og på den anden side spørgsmålet om, hvorvidt retsafgørelsen ikke længere kan fuldbyrdes på grund af, at gælden er blevet betalt, eller af en anden grund.

25 Bruxelles-konventionen har til formål at lette den frie bevægelighed for domme ved at indføre en enkel og hurtig ordning i den kontraherende stat, hvor der fremsættes begæring om fuldbyrdelse af en udenlandsk retsafgørelse. Reglerne om meddelelse af fuldbyrdelsespåtegning er selvstændige og udtømmende (jf. dom af 2.7.1985, sag 148/84, Deutsche Genossenschaftsbank, Sml. s. 1981, præmis 17, og af 21.4.1993, sag C-172/91, Sonntag, Sml. I, s. 1963, præmis 32 og 33).

26 Den ret, som behandler en begæring om fuldbyrdelsestilladelse, skal således i henhold til Bruxelles-konventionens artikel 34 træffe sin afgørelse snarest muligt, uden at den part, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, på dette tidspunkt af sagens behandling kan fremsætte bemærkninger over for retten.

27 Ifølge Bruxelles-konventionens artikel 36 kan den part, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, først fremsætte bemærkninger på et senere tidspunkt af sagens behandling, nemlig i forbindelse med appel eller genoptagelse af den afgørelse, hvorved fuldbyrdelse tillades, for en af de i konventionens artikel 37, stk. 1, nævnte retter.

28 Domstolen har i overensstemmelse hermed fastslået, at Bruxelles-konventionen begrænser sig til at give regler om meddelelse af fuldbyrdelsespåtegning på udenlandske eksigible fundamenter og ikke angår selve fuldbyrdelsen, der forbliver underkastet vedkommende nationale lovgivning (jf. Deutsche Genossenschaftsbank-dommen, præmis 18, og dom af 4.2.1988, sag 145/86, Hoffmann, Sml. s. 645, præmis 27).

29 Det fremgår således af Bruxelles-konventionens almindelige opbygning, at udtrykket »eksigible« i konventionens artikel 31 udelukkende sigter til udenlandske retsafgørelsers formelle eksigibilitet og ikke til betingelserne for, at disse afgørelser kan fuldbyrdes i domsstaten.

30 Denne fortolkning har støtte i rapporten af 26. maj 1989 om konventionen (EFT 1990 C 189, s. 35). Det anføres i punkt 29 i rapporten, at selv om det anvendte udtryk, »forsynet med fuldbyrdelsespåtegning«, i artikel 31 i den oprindelige udgave af Bruxelles-konventionen er blevet erstattet af udtrykket »erklæret for eksigible« for at tilpasse bestemmelsen til den tilsvarende bestemmelse i Lugano-konventionen af 16. september 1988 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT L 319, s. 9), må de to udtryk anses for at have praktisk talt samme betydning.

31 Det følger heraf, at en retsafgørelse som den omtvistede dom, som formelt er eksigibel, i princippet er omfattet af bestemmelserne om fuldbyrdelse i Bruxelles-konventionens afsnit III.

32 Det tilkommer retten i den stat, hvori der anmodes om fuldbyrdelsestilladelse, under en appel- eller genoptagelsessag i medfør af Bruxelles-konventionens artikel 36 efter sin egen lovgivning, herunder de internationalprivatretlige regler, at afgøre, hvilke retsvirkninger en afgørelse som den trufne konkursafgørelse, som angår et område, der udtrykkeligt er undtaget fra Bruxelles-konventionens anvendelsesområde, skal have på dens område.

33 Det forelagte spørgsmål skal herefter besvares med, at udtrykket »eksigible« i Bruxelles-konventionens artikel 31, stk. 1, skal fortolkes således, at det udelukkende sigter til udenlandske retsafgørelsers formelle eksigibilitet og ikke til betingelserne for, at disse afgørelser kan fuldbyrdes i domsstaten. Det tilkommer retten i den stat, begæringen rettes til, under en appel- eller genoptagelsessag i medfør af Bruxelles-konventionens artikel 36 efter sin egen lovgivning, herunder de internationalprivatretlige regler, at afgøre, hvilke retsvirkninger en afgørelse truffet i domsstaten i forbindelse med en konkursbehandling har.

Sagens omkostninger

34 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Cour supérieure de justice ved dom af 26. juni 1997, for ret:

Udtrykket »eksigible« i artikel 31, stk. 1, i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse, ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse og ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse, skal fortolkes således, at det udelukkende sigter til udenlandske retsafgørelsers formelle eksigibilitet og ikke til betingelserne for, at disse afgørelser kan fuldbyrdes i domsstaten. Det tilkommer retten i den stat, begæringen rettes til, under en appel- eller genoptagelsessag i medfør af artikel 36 i konventionen af 27. september 1968

efter sin egen lovgivning, herunder de internationalprivatretlige regler, at afgøre, hvilke retsvirkninger en afgørelse truffet i domsstaten i forbindelse med en konkursbehandling har.

Puissochet Jann Moitinho de Almeida

Gulmann Edward

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 29. april 1999.

R. Grass J.-P. Puissochet

Justitssekretær Formand for Femte Afdeling